

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.034
про присудження ступеня доктора філософії**

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.034 Київського університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота на підставі прилюдного захисту дисертації Мельничук Вікторії Олексіївни «Соціальна профілактика залучення підлітків до комерційного сексу» за спеціальністю 231 Соціальна робота 16 жовтня 2023 року.

Мельничук Вікторія Олексіївна, 1981 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2011 році Київський університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю «Соціальна педагогіка».

З 2007 року працює на посаді завідувач сектору психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу відділу психологічного супроводу та соціально-педагогічної роботи у Державній науковій установі «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України. З 2017 року за сумісництвом працює на посаді соціальний педагог у закладі загальної середньої освіти середня загальноосвітня школа № 215 Святошинського району м. Києва

Дисертацію виконано у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник: Вайнола Ренате Хейкіївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка.

Здобувачка має 41 наукову та науково-методичну праці, з них: 10 наукових статей (з них 4 у співавторстві), опублікованих у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 2 наукові статті у співавторстві, опубліковані у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базі даних Web of Science Core

Collection; 29 публікацій (з них 9 у співавторстві), у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

1. Мельничук В.О. Сексуальне насильство щодо дітей: міжнародне і національне законодавство та стандарти захисту людини. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. 2020. Вип. 148. С. 104–115. DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-148.2020.13>. ISSN: 2310-8290. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38433>

2. Мельничук В.О. Показники і критерії проблеми залучення підлітків до комерційного сексу. *Науковий Вісник Ужгородського Університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. Вип. 1 (48). С. 263–266. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.263-266. ISSN: 2524-0609. URL: <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36402?offset=40>

3. Melnychuk V. Social prevention involvement of adolescents in commercial sex in general secondary education institutions. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, N 2. P. 229–243. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.2.8>. ISSN: 2520-6451. URL: <http://journals.uran.ua/swe/issue/view/14268>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

Столярчук Олеся Анатоліївна – доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. У викладі актуальності обраної проблематики дослідження доречно було б, на нашу думку, згадати про негативні наслідки залучення підлітків до комерційного сексу для їхнього психічного розвитку, як-то зниження рівня самоповаги, деформація критеріїв самоприйняття, знецінення близьких стосунків і девальвація почуття кохання тощо.

2. Формулювання першого завдання дослідження є дещо некоректним, позаяк фактично здійснено не теоретико-методичний, а теоретико-методологічний аналіз проблеми залучення підлітків до комерційного сексу в межах досліджень соціальної роботи, що цілком відповідає логіці наукового дослідження.

3. Для діагностики такого показника мотиваційно-ціннісного критерію сформованості готовності підлітків протидіяти залученню до комерційного сексу, як прагнення до саморозвитку застосовано методику Роджерса-Даймонда, яка лише опосередковано діагностує означений показник. Натомість, у вітчизняній практиці широко застосовується опитувальник діагностики реалізації потреб в саморозвитку, використання якого могло б дати більш точні психодіагностичні результати.

Лях Тетяна Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. Потребують обґрунтування виділені здобувачкою рівні формування готовності підлітків чинити протидію залученню до комерційного сексу: мінімальний (критичний), середній (ситуативний), високий (усвідомлений). Варто було б обґрунтувати, чому виділено саме ці три рівні.

2. У роботі варто було б приділити більшу увагу розкриттю механізмів впливу педагогічного колективу та батьків на формування готовності підлітків чинити протидію залученню до комерційного сексу. Здобувачка здійснювала роботу з педагогами і батьками, однак, як вони надалі впливали на підлітків, лишилося нез'ясованим.

3. Робота значно виграла б, якби Вікторія Олексіївна Мельничук продемонструвала можливості поширення прав учасників програми, залучення їх в якості волонтерів, співведучих, керівників творчих груп тощо.

4. Дисертація була б повнішою, якби здобувачка проаналізувала гендерні особливості профілактики залучення підлітків до комерційного

сексу, а також розробила б рекомендації для здійснення профілактичної роботи для підлітків із інвалідністю, враховуючи інклюзивний підхід, що набуває поширення в закладах загальної середньої освіти та реформу деінституалізації в Україні.

Чернуха Надія Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зауваження та побажання:

1. У дисертації варто було б посилити дієвість механізмів впливу педагогічного колективу, батьків, громадськості на формування готовості підлітків чинити протидію залученню до комерційного сексу.

2. Виділені здобувачкою рівні формування готовості підлітків чинити протидію залученню до комерційного сексу: мінімальний (критичний), середній (ситуативний), високий (усвідомлений) не викликають сумніву і заслуговують на увагу. Проте, на наш погляд, доцільно було б пояснити у тексті дисертації, чому виділено саме ці рівні.

3. Дисертацію та її практичну значущість посилила б актуалізація і виокремлення правового аспекту можливостей та прав учасників процесу залучення підлітків до комерційного сексу.

4. Незаперечним є те, на наш погляд, що виконане дослідження, його теоретичне та практичне значення значно посилив би аналіз гендерних особливостей профілактики залучення підлітків до комерційного сексу.

5. Слушною нам видається пропозиція щодо розробки рекомендації для здійснення профілактичної роботи для підлітків в інклюзивному середовищі в закладах загальної середньої освіти.

Красницька Ольга Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Гуманітарного інституту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, зауваження:

1. На с. 58 дисертації авторка справедливо звертає увагу на те, що Операція об'єднаних сил, що тривала на сході України, та анексія Криму є

детермінантами комерційних сексуальних відносин. Проте, маємо уточнення, що сьогодні вже варто говорити не про Операцію об'єднаних сил, а про російсько-українську війну або збройний конфлікт російської федерації проти України з 2014 року, оскільки 24 лютого 2022 року відбулося повномасштабне вторгнення ворога на територію нашої держави, що, зі свого боку, лише посилює актуальність дослідження.

2. Доцільним у роботі є аналіз міжнародних і вітчизняних стандартів, форм та методів залучення підлітків до комерційного сексу. Водночас автору варто було б зробити підсумок і виділити головні проблеми, що існують сьогодні в нашій державі щодо виконання прийнятих і ратифікованих конвенцій, статутів, протоколів, законів, оскільки, наприклад визнання України одним із неофіційних центрів виготовлення порнографічної продукції з використанням образу дитини (с. 67) є негативним явищем у суспільстві, а кожна дитина має право на щасливе дитинство та гідне й продуктивне життя.

3. На сторінках дисертації автор вдало описує культуру мовчання як стереотип у поведінці підлітка чи дорослої людини щодо сексуального насильства, зокрема вдома, але це призводить до сексуальних травм. Надання дисертанткою рекомендацій щодо подолання культури мовчання серед підлітків і дорослих стало б важливим аспектом сексуальної просвіти й дало змогу подолати їм страхи відчуження, ганьби, недовіри.

Петрочко Жанна Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, побажання:

1. Хочемо засвідчити наявність великої кількості організаційних форм соціально-педагогічної роботи та створення профілактичної програми, що стануть орієнтиром для педагогічних працівників у створенні та реалізації профілактичної роботи. Водночас, окрасою роботи міг би стати посібник для педагогів, студентів та здобувачів освіти третього ступеню.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.034 присуджує Мельничук Вікторії Олексіївні ступінь доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.034

Жанна ПЕТРОЧКО